

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.

REGULAMIN

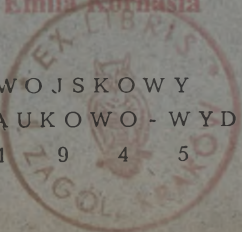
SŁUŻBY WEWNĘTRZNEJ

CZĘŚĆ I i II

Kolekcja
Emila Kornasia

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY
1 9 4 5

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.

REGULAMIN

SŁUŻBY WEWNĘTRZNEJ

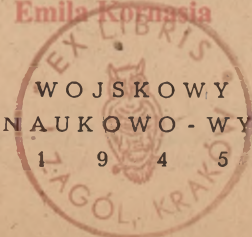
CZĘŚĆ I i II

Kolekcja
Emila Kornasia

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

1 9 4 5

CMWEL 326648

Główna Drukarnia Wojskowa, Oddział w Jeleniej Górze
Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr 65 404 /201 /.....

Naczelne Dowództwo
Wojska Polskiego

M. p. 31 marca 1945

Rozkaz wprowadzający

Zatwierdzam do użytku służbowego na czas wojny „Regulamin Służby Wewnętrznej Cz. I i II”. Regulamin ten, oparty w zasadzie na Regulaminie Sł. Wewn. 01/1924, został przystosowany do obecnych warunków wojny i walki o demokratyczną Polskę. Zakazuję czynić w nim jakiegokolwiek zmiany, poprawki, czy uzupełnienia według własnych komentarzy, gdyż tylko ścisłe, żołnierskie, dosłowne stosowanie Regulaminu stanie się cegłą i cementem, który zbuduje silne fundamenty odradzającego się Wojska Polskiego.

Oparty na wiekowych tradycjach żołnierstwa polskiego Regulamin Sł. Wewn. w obu obecnie ogłaszanych częściach nie wprowadza jako normy nic innego, jak podstawowe pojęcia i zasady, na których w czasie naszych walk wyzwolenczych tworzył się duch, który wiódł zastępy polskie do zwycięstwa Grunwaldu, do wiktorii Wiedeńskiej, do bohaterkich czynów zbrojnych w walce z hitlerowską okupacją.

Wymagać będę nie tylko ścisłego, formalnego stosowania zasad w Regulaminie tym zawartych, ale żądam, aby dowódcy oddziałów wykuli według

tych wzorów żołnierza polskiego, który w sojuszu z Armią Czerwoną dokończy dzieło dobicia odwiecznego wroga-Niemca oraz ochroni kraj na zawsze przed germańskim najazdem i zabezpieczy granicę Polski na Odrze i Nissie Łużyckiej, umocni demokratyczne zdobycze narodu.

Regulamin ten obowiązuje wszystkich żołnierzy, a żołnierzem jest generał i szeregowiec. Odrodzone decyzją Krajowej Rady Narodowej Wojsko Polskie, powołane dla obrony niepodległości i godności Rzeczypospolitej Polskiej, jednoczy się teraz i spaja, aby zadać ostateczny i decydujący cios odwiecznemu wrogowi niemieckiemu, by Naród odtąd mógł żyć i wychowywać następujące po sobie pokolenia w błogosławionym pokoju ku chwale Ojczyzny, pożytkowi ludzkości i szczęściu człowieka.

Regulamin ten obowiązuje z chwilą ogłoszenia, ale po dniu 1 czerwca 1945 roku nikt z żołnierzy Wojska Polskiego nie może tłumaczyć się jego nieznanąnością.

Naczelnym Dowódcą Wojska Polskiego

(—) Michał Żymierski

gen. broni

Zastępca Naczelnego Dowódcy W.P.

do Spraw Polit.-Wych.

(—) Inż. Marian Spychalski

gen. bryg.

CZĘŚĆ I.

Podstawowe powinności i prawa żołnierza.

Rozdział A.

Powołanie stanu żołnierskiego.

1. Siła Zbrojna Rzeczypospolitej Polskiej.

Dla wyzwolenia całej ziemi polskiej z jarzma niemieckiego, odzyskania prastarych ziem piastowskich nad Odrą, Nissą i Bałtykiem, a zatem dla obrony swej niepodległości przed nową napaścią zaborcy germańskiego, Rzeczpospolita Polska powołuje swych obywateli do stanu żołnierskiego. Powołani stają się żołnierzami Wojska Polskiego, które tworzy siłę Zbrojną Rzeczypospolitej. Siła ta służy jedynie Narodowi i ma na celu wyłącznie jego dobro, które jest dobrem ludu polskiego i jest nierozdzielne od niepodległości i ustroju demokratycznego państwa polskiego oraz przyjaźni z innymi narodami słowiańskimi i sprzymierzonymi.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej opierają się na szczytnych tradycjach Grunwaldu, Płowiec i „Psiego Pola”, Westerplatte i Obrony Warszawy 1939 r., powstań narodowych i czynu zbrojnego Armii Ludowej oraz 1. Armii Polskiej w Z. S. R. R., które dały początek odrodzeniu Wojska Polskiego.

Siła Zbrojna Rzeczypospolitej jest wierną sztandarowi bohaterów narodowych, na którym widnieje hasło „Za naszą wolność i waszą”, uznające równe prawo do wolności i samodzielnego bytu państwowego wszystkich bratnich narodów słowiańskich.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej są związane na zawsze braterstwem broni z Armią Czerwoną — wyzwolicielką narodu polskiego z niewoli niemieckiej.

2. Zwierzchnicy Siły Zbrojnej.

Najwyższym zwierzchnikiem siły zbrojnej Rzeczypospolitej na zasadzie Ustawy z dn. 11 września 1944, Dz. Ust. R. P. nr. 5, poz. 23 — jest Prezydent Krajowej Rady Narodowej, który zwierzchnictwo nad siłą zbrojną Rzeczypospolitej sprawuje przez Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego.

3. Powołanie do stanu żołnierskiego.

Wojnę prowadzi cały naród, oddając wszystkie swe siły sprawie zwycięstwa. Walkę orężną

toczą w pierwszym rzędzie obywatele, powołani do szeregów wojska jako żołnierze, na zasadzie ustaw o służbie wojskowej. Ustawy te określają rodzaj, sposób, porządek i czas trwania służby, zwolnienie od niej oraz wszelkie świadczenia na cele wojskowe.

4. Zadanie Siły Zbrojnej.

Siła Zbrojna Rzeczypospolitej jest zbrojnym ramieniem narodu. Stanowi ona rękojmię obrony państwa przeciw jego nieprzyjaciołom, będąc zarazem gwarantem swobód ludu polskiego w jego dążeniu do reform, postępu i dobrobytu.

Nieprzyjacielem państwa polskiego jest każdy, kto godzi w całość, niepodległość, ustrój państwowy, w Wojsko Polskie, prawa i umowy sojusznicze Rzeczypospolitej.

5. Środki działania Siły Zbrojnej.

Siła Zbrojna spełnia powyższe zadania przez walkę orężną. W czasie pokoju stała siła zbrojna jest ośrodkiem przygotowania narodu do obrony niepodległości Rzeczypospolitej oraz strzeże bezpieczeństwa państwa.

Stala Siła Zbrojna w czasie pokoju zaprawia żołnierza do walki, obmyśla jej sposoby i przygotowuje wszelkie środki do niej. W czasie wojny staje się podstawą i szkieletem no-

wych formacji, powstałych z powszechnej lub częściowej mobilizacji.

Siła Zbrojna czuwa zawsze i jest gotowa stale na rozkaz do walki.

6. Żołnierz.

Siła Zbrojna składa się z żołnierzy, pełniących służbę z poboru lub ochotniczo. Żołnierz pełni służbę czynną w czasie przeznaczonym na szkolenie i w razie mobilizacji. Żołnierze stanowią jedną wielką rodzinę żołnierską, powołaną do jednakowego życia i pracy, dzielenia jednakowych trudów i znojów.

7. Przysięga wojskowa.

Żołnierz polski poświęca się całkowicie służbie Rzeczypospolitej; stwierdza to uroczystą przysięgą, którą składa po ukończeniu szkoły rekruta. Rota przysięgi, którą składa Wojsko Polskie, jest następująca:

„Przysięgam uroczyście skrwawionej Ziemi Polskiej i Narodowi Polskiemu walczyć z niemieckim najeźdźcą o wyzwolenie Ojczyzny oraz o utrwalenie wolności, niepodległości i potęgi Rzeczypospolitej.

Przysięgam rzetelnie i sumiennie wypełniać obowiązki żołnierza polskiego, wiernie wykonywać wydane mi rozkazy i ściśle przestrzegać tajemnicy wojskowej.

Przysięgam wiernie służyć Rzeczypospolitej Polskiej i nigdy nie skalać imienia Polaka.

Przysięgam dochować wierności Krajowej Radzie Narodowej, Władzy Naczelnej Narodu Polskiego.

Przysięgam nieugięcie stać na straży praw Narodu Polskiego, mieć wszystkich obywateli w równym poszanowaniu oraz niezłomnie bronić swobód demokratycznych.

Tak mi dopomóż Bóg!"

Złamanie przysięgi wojskowej jest zdradą narodu i państwa i karane jest według obowiązujących surowych ustaw.

8. Wartość Siły Zbrojnej.

O wartości siły zbrojnej rozstrzyga jej zdolność osiągnięcia zwycięstwa. Na zdolność tę składają się: wartość żołnierzy, którzy tworzą siłę zbrojną oraz sprzęt i uzbrojenie. Rozstrzygające znaczenie ma jednak duch, ożywiający siłę zbrojną, duch, który objawia się w poziomie i napięciu cnót żołnierskich oraz uświadomieniu politycznym i obywatelskim żołnierza. Tylko żołnierz związany do głębi z narodem, przepojony duchem patriotyzmu i demokracji, może stanąć w warunkach nowoczesnego boju na wysokości zadania. Jednocześnie zwycięstwo zależy od tężyzny fizycznej, zaprawienia do ciężkiego wysiłku walki i dokładnej znajomości jej środków, opanowania nowoczesnych jej sposobów.

Cnoty żołnierskie.

9. Stanowisko żołnierza w państwie.

Obowiązki stanu żołnierskiego są najszczytniejszym powołaniem obywatela, wymagają bowiem bezwarunkowego poświęcenia wszystkich sił, a nawet życia dla Ojczyzny. Żołnierz polski musi być przejęty głęboko poczuciem szczytności swego zadania. Wybrany na obrońcę Ojczyzny, Narodu i praw Demokracji, uosabia najpiękniejsze tradycje rycerskie i wolnościowe Polski, tradycje walk o Niepodległość i prawa ludu. Zwracając ubiorem oczy wszystkich na siebie, reprezentuje godność państwa polskiego. Jego życie, zachowanie się w służbie i poza nią musi wypływać z zasadniczych cnót żołnierskich.

Żołnierz polski winien być przykładem:

- a) miłości Ojczyzny i Narodu oraz gotowości złożenia życia za Ojczyznę,
- b) nienawiści do odwiecznego wroga — Niemiec, a zarazem szczerzej przyjaźni i braterstwa broni z narodami demokratycznymi, z którymi Rząd Rzeczypospolitej utrzymuje sojusznicze stosunki, w pierwszym zaś rzędzie z największym sąsiadem słowiańskim — Związkiem Radzieckim,
- c) żelaznej dyscypliny, poszanowania przełożonych i dowódców, rycerskości i koleżeń-

stwa oraz godnego zachowania się na każdym miejscu.

Żołnierz polski walczy do ostatniego tchu i przekłada zaszczytną śmierć w walce nad hańbę niewoli.

10. Miłość Ojczyzny. Honor. Wierność.

Źródłem wszystkich cnót żołnierskich jest miłość Ojczyzny oraz ukochanie sprawy swego narodu. Jako pełnoprawny obywatel państwa żołnierz czuje się współodpowiedzialnym za losy Ojczyzny.

Żołnierz polski jest dumny z głębokich przeobrażeń gospodarczych i społecznych, dokonujących się w odrodzonej Polsce. Przeobrażenia na wsi i w mieście napawają go wiarą w jasną przyszłość Polski. Walcząc z wrogiem, wie, że walczy o Polskę demokratyczną, lepszą i szczęśliwszą. Żołnierz polski rozumie, że Niemcy są śmiertelnym, odwiecznym wrogiem Polski, że tylko na gruzach ich odzyska Polska pokój i odwieczne ziemie polskie, utracone ongiś na zachodzie i możliwości rozwoju naszego kraju.

Żołnierz polski, który rozumie dobrodziejstwa istnienia własnego państwa, czuje się jego obrońcą, nie będzie dlań szczędził wysiłku, poświęceń, wszelkie trudy i ciężary zniesie z zapałem i zrozumieniem ich konieczności.

Nosząc mundur obrońcy Rzeczypospolitej, wie, że wartość człowieka w ogóle, a żołnierza w szczególności, umacnia się przez jego poczucie honoru czyli godności osobistej oraz godności stanowiska, na którym służy narodowi. Patriotyzm, umiłowanie wolności, wiara w przyszłość kraju i narodu oraz poczucie honoru były i będą źródłem bohaterstwa i poświęcenia żołnierza polskiego. Hasła, wypisane na znakach naszych: „Honor i Ojczyzna” — są jego dźwignią.

Z miłości Ojczyzny oraz z poczucia honoru wypływa wierność żołnierza sztandarowi. Żołnierz polski jest wierny swemu narodowi, który z pełnią zaufania oddał w jego ręce obronę kraju, jest wierny złożonej przysiędze i przyjętym na siebie obowiązkom, które pełni z zapalem, pamiętając, że nie ma prawdziwego patriotyzmu i poczucia honoru bez sumiennego spełniania obowiązków.

11. Odwaga i waleczność.

Odwaga jest podstawową cnotą żołnierską. Zadanie obrońcy Ojczyzny i dobra narodu wymaga najwyższego wysiłku duchowego i fizycznego. Żołnierz o wyrobionej sile woli, rozumiejący ważność zadania, jakie powierzył mu naród, nie cofnie się nigdy przed wypełnieniem swych obowiązków, spełni swoje zadanie bez względu na niebezpieczeństwo i przeciwności,

mężnie wystąpi w każdym wypadku, działając według przysięgi, rozkazu i sumienia.

W boju hasło „Honor i Ojczyzna“ przypomni żołnierzowi, że hańba, którą okrywają się tchórze, jest gorsza od śmierci. Pole walki wolno opuścić bez rozkazu tylko ciężko rannemu. Lekko ranny, po nałożeniu opatrunku, musi powrócić na swe stanowisko. Miłość Ojczyzny, godność obywatela państwa demokratycznego, honor żołnierski i poczucie koleżeństwa nie pozwolą żołnierzowi polskiemu, zdolnemu do walki, na opuszczenie stanowiska.

12. Morale żołnierza. Narodowość. Religia.

Stan moralno-polityczny żołnierza w ostatecznym rezultacie rozstrzyga o jego postawie zarówno w boju, jak i w obliczu wrogiej i reakcyjnej propagandy w Wojsku. Dlatego należy ustawicznie doskonalić metody pracy polityczno-wychowawczej z żołnierzem, przy czym w pracy tej winni brać aktywny udział nie tylko oficerowie polityczno-wychowawczy, lecz i dowódcy jednostek wszystkich szczebli.

Sprawa wierzeń religijnych, zgodnie z Konstytucją, jest sprawą wolności sumienia, to też w demokratycznym Wojsku Polskim nikt nie może być prześladowany za swoją narodowość lub wyznanie, nikogo nie wolno zmuszać do obrzędów i czynności religijnych, ani nikomu nie wolno zabraniać wykonywania zwykłych obrządków religijnych.

Za wykroczenie w tej dziedzinie należy surowo karać.

13. Karność i posłuszeństwo.

Karność jest podstawą sił zbrojnych. Bez niej najofiarniejsze wysiłki żołnierza nie doprowadzą do zwycięstwa, zostaną rozproszone i zmarnowane. Oddział zdyscyplinowany będzie groźnym dla nieprzyjaciela nawet w położeniu najcięższym, gdyż rozkaz dowódcy ześrodkowuje w nim wysiłki wszystkich w jednym kierunku.

Karność obowiązuje wszystkich żołnierzy, od szeregowca do generała. Rozkaz przełożonego musi być wykonany bezwzględnie i bez zastrzeżeń. Tak samo wykonywać należy zarządzenia przepisów i regulaminów. Każdy żołnierz musi z pełną świadomością podporządkować swą wolę oraz wszystkie zdolności fizyczne i duchowe woli przełożonego.

Karność wojskowa wypływa nie z obawy kary, ale ze świadomości obowiązku wobec Ojczyzny, z głębokiego poczucia honoru oraz szacunku i bezwzględnego zaufania do przełożonych. Punktem honoru żołnierza jest pełnienie służby w ten sposób, by nigdy nie zasłużyć na karę. Ukarany dąży do naprawienia swej winy lepszym sprawowaniem się i większą sumiennością w służbie.

14. Koleżeństwo i braterstwo broni.

Nic tak nie łączy ludzi, jak wspólne stawianie czoła niebezpieczeństwu, znoszenie trudów wojny, współpraca w oddziale w czasie pokoju. Koleżeństwo, oparte na szacunku, przywiązaniu i trosce o towarzysza broni, stanowi tedy jedną z istotnych cnót żołnierza. Nie może ono jednak osłabiać szacunku należnego przełożonym i starszym i nie może doprowadzać do przenoszenia spraw służbowych na grunt stosunków osobistych i odwrotnie.

Żołnierz jest dobrym kolegą, gdy służy innym radą i pomocą. Koleżeństwo obowiązuje nie tylko do pomocy, ale i do wzajemnego czuwania nad postępami. Koledze trzeba zawsze zwrócić uwagę, gdy postępuje nieodpowiednio. O ile to nie skutkuje, należy zameldować przełożonemu. Żołnierz pojmuje źle cnotę koleżeństwa, pomagając do przekroczeń lub przemilczając je.

Żołnierz winien zachować czujność wobec wszelkich prób osłabienia zwartości i spoistości wojska i tępić je bezlitośnie, jeśli stwierdzi je nawet u najbliższego kolegi. Rozkładową robotę reakcji traktować należy jako pomoc wrogowi.

W razie współdziałania polskiej siły zbrojnej z wojskami sprzymierzonymi, obowiązuje w stosunku do nich bezwzględne braterstwo broni i solidarność.

15. Samodzielność i przedsiębiorczość.

Żołnierz posiada swój zakres działania, w ramach którego wypełnia obowiązki, wykazuje inicjatywę i bierze na siebie całkowitą odpowiedzialność.

Obowiązki jego określają postanowienia ustaw, regulaminów, instrukcji i rozkazów; w wypadkach, w których nie wskazały one wyraźnie postępowania, wytyczne do działań daje wniknięcie w ducha rozkazu lub instrukcji. Brak rozkazu nie usprawiedliwia nigdy beczynności. Na wojnie beczynność, wobec położenia wymagającego działania, plami gorzej od błędu.

16. Życie żołnierza.

W życiu prywatnym żołnierz musi pamiętać, że nosząc ubiór żołnierski swym zachowaniem się reprezentuje całą siłę zbrojną. W zachowaniu się prosty, skromny, zrównoważony w postępkach — żołnierz zyska powszechny szacunek. Pijaństwo, rozpusta, karcjarstwo i życie nad stan poszczególnych żołnierzy szkodzą opinii całej siły zbrojnej. Staranie się o protekcję dla uzyskania przywilejów w służbie nie licuje z godnością żołnierską; do wyróżnienia się żołnierz ma jedną tylko drogę — rzetelnej pracy.

Postanowienia szczególne.

17. Przeciwdziałanie szpiegostwu i wrogom Wojska Polskiego.

Szpiegostwo nieprzyjacielskie dąży wszelkimi drogami do zdobycia wiadomości o środkach wojny, życiu wewnętrznym państwa i wojska, zagrażając przez to bezpieczeństwu Rzeczypospolitej. Obowiązkiem żołnierza, stojącego na straży bezpieczeństwa, jest dołożenie wszelkich starań do unicestwienia zamierzeń tego szpiegostwa. Na każdego podejrzanego o szpiegostwo żołnierz zwróci baczną uwagę i dołoży starań, by spowodować u właściwej władzy aresztowanie go. Nawet przesadna gorliwość i czujność jest tu lepsza od zaniechania jej.

Nieprzyjaciel dąży do obniżenia ducha i wartości moralnej narodu, a przede wszystkim siły zbrojnej przez szerzenie agitacji usiłującej zepchnąć żołnierza z drogi obowiązku i w ten sposób osłabić siłę zbrojną Rzeczypospolitej. Żołnierz polski świadomy swych praw i obowiązków z pogardą odrzuca wszelkie podszepty wrogich agentur, a z wszelkimi wątpliwościami zwraca się z pełnym zaufaniem do przełożonego, zaś podejrzanym natychmiast wskaże, względnie sam ich przytrzyma i odda w ręce władzy.

18. Zachowanie się w niewoli.

Żołnierz polski walczy do ostatniego tchu i przekłada zaszczytną śmierć w walce nad hańbę niewoli. Gdyby ranny lub nieprzytomny dostał się do niewoli, nie wolno mu zdradzić nieprzyjacielowi żadnych wiadomości, które by mogły zaszkodzić własnemu wojsku. W niewoli nie wolno mu dawać, nawet za cenę wolności, zobowiązania, że nie będzie więcej walczył. Również nie wolno mu zobowiązywać się słowem honoru, że w razie nadarzającej się sposobności nie będzie starał się zbiec. Starszym i przełożonym, znajdującym się w niewoli, żołnierz okazuje dawny szacunek i pomoc. Każdy żołnierz po powrocie z niewoli musi udowodnić, że dostał się do niej bez własnej winy; w przeciwnym razie będzie sądzony z całą surowością prawa wojennego.

19. Użycie broni.

Żołnierz polski powinien kochać i cenić swą broń, nie odda jej nigdy, nie pozwoli jej sobie wyrzucić osobom niepowołanym. Żołnierz polski robi użytek z broni tylko w służbie, w wypadkach przewidzianych przez istniejące przepisy oraz w obronie własnej.

20. Poszanowanie własności państwowej.

Żołnierz polski, jak każdy człowiek prawy, szanuje mienie, powierzone jego pieczy, tros-

kliwiej niż własne. Wie, że rzeczy oddane mu przez skarb do czasowego użytku, stanowią własność Rzeczypospolitej, że nie dbając o nie, nie szanując ich, szkodzi świadomie swemu krajowi.

21. Stosunek do ludności cywilnej.

Żołnierz polski, który jest nieodłączną częścią narodu, czuje się bratem swych współobywateli, szanuje ich godność i usiłuje im pomagać. Nie wyrządzi nikomu krzywdy. Wobec kobiet, starców i inwalidów żołnierz zawsze zachowuje się rycersko i godnie, nigdy nie obrazi ich niestosownym postępowaniem lub słowem. Znajdującemu się w potrzebie żołnierz okazuje pomoc wszelkimi środkami w ramach istniejących przepisów. Swym zachowaniem powinien wzbudzać w ludności zaufanie do munduru żołnierza polskiego i polskiej siły zbrojnej. W kraju sprzymierzeńca czuje się reprezentantem narodu polskiego i nie uczyni niczego, co mogłoby uchybić zasadom przyjaźni. W kraju nieprzyjaciela żołnierz polski powinien zachować się godnie i zdecydowanie, strzec honoru i bezpieczeństwa polskiej siły zbrojnej oraz interesów swego kraju.

22. Stosunek do władz cywilnych i ich zarządzeń.

Każdy żołnierz jest równie karnym obywatelem. Poddaje się wszelkim zarządzeniom

władz cywilnych, dotyczących porządku i bezpieczeństwa publicznego. Na wezwanie organów wykonawczych władz państwowych okazuje wszelką pomoc w zakresie swych uprawnień.

23. Nagrody.

Nagrodą żołnierską jest przede wszystkim poczucie dobrze spełnionego obowiązku i pozyskanie zaufania przełożonych. Zewnętrznym wyrazem tego zaufania są pochwały, a następnie otwarcie żołnierzowi, w miarę jego zdolności, drogi do najwyższych stopni i stanowisk służbowych.

Za waleczność i zasługi w boju żołnierz może otrzymać najwyższe odznaczenia bojowe w ramach statutów tych odznaczeń; za sumiennosc i gorliwość w służbie — inne przewidziane nagrody.

24. Język służbowy.

Językiem służbowym siły zbrojnej Rzeczypospolitej, zarówno w mowie jak i w piśmie, jest język polski.

25. Udział żołnierzy w stowarzyszeniach cywilnych.

Żołnierzowi polskiemu w służbie czynnej nie wolno należeć bez pozwolenia do żadnych stowarzyszeń cywilnych.

Żołnierz, który ma zamiar należeć do stowarzyszenia, prośbę o zezwolenie wnosi do Naczelnego Dowództwa W. P.

Należącym nie wolno pobierać w żadnej formie wynagrodzenia z tytułu pełnienia czynności w stowarzyszeniach.

Żołnierzom w stanie czynnym nie wolno zarządzać przedsiębiorstwami handlowymi i przemysłowymi, ani brać udziału w zarządzie towarzystw (spółek) handlowych i przemysłowych. Wyjątkowo żołnierz może uzyskać od Naczelnego Dowództwa W. P. zezwolenie na zarządzanie przedsiębiorstwem, będącym jego własnością, własnością żony, nieletnich dzieci, lub nieletnich powierzonych jego pieczy.

26. Udział żołnierzy w życiu politycznym.

Żołnierz polski powinien pamiętać, że jest sługą Narodu polskiego i troska o dobro Narodu jest jego pierwszym i zasadniczym obowiązkiem.

W wystąpieniach i działalności na terenie społeczeństwa, zgodnie ze wskazaniem przełożonych, kieruje się stanowiskiem władz państwowych, udziela im wszelkiej pomocy i pomaga społeczeństwu w jego pracach dla dobra kraju, ludności pracującej i dla utrwalenia i rozwoju demokracji.

27. Prawo wyborcze.

Żołnierz polski posiada czynne i bierne prawo wyborcze do Sejmu i Senatu. Żołnierze wybrani nie mogą przez czas trwania mandatu pełnić służby w szeregach; zostają przeniesieni w stan nieczynny aż do wygaśnięcia mandatu.

28. Czynny udział w prasie i wydawnictwach.

W czasie służby czynnej żołnierz polski, chcący zabrać głos w prasie i wydawnictwach, musi stosować się do następujących przepisów:

a) żołnierzowi nie wolno być redaktorem ani wydawcą wydawnictw bez zezwolenia Nacz. Dow. W. P.

Uzyskanie tego zezwolenia nie zwalnia od obowiązku wszczęcia odpowiednich starań u miarodajnych władz cywilnych, zgodnie z ogólnymi przepisami prasowymi. Nie dotyczy to redagowania lub wydawania pism wojskowych z rozkazu Nacz. Dow. W. P.

b) W żadnych wydawnictwach nie wolno omawiać spraw wojskowych w sposób niezgodny z dobrem siły zbrojnej, jej duchem lub zasadami karności wojskowej; w prasie zaś wszelka krytyka czynności pojedynczych żołnierzy jest w ogóle zakazana. Nie wolno również ogłaszać wiadomości nie na-

dających się do publikowania ze względu na tajemnicę wojskową. Za przekroczenie tego przepisu będą wdrożone przeciw winnym dochodzenia honorowe, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej lub kar-no-sądowej.

- c) Wydawnictwa i artykuły treści wojskowej, poruszające sprawę obecnej lub przyszłej organizacji, wyszkolenia, sposobów walk itp. Wojska Polskiego, muszą być przed opublikowaniem przedłożone, celem uzyskania zezwolenia na wydrukowanie, Wojskowemu Instytutowi Naukowo - Wydawniczemu.

Wydawnictwa i artykuły z zakresu polityki, nauki, sztuki lub literatury oraz inne, nie zawierające treści wojskowej, wolno publikować każdemu żołnierzowi z zachowaniem przepisów (lit. b) bez podawania stopnia wojskowego autora.

- d) Wszelkie prace naukowo-wojskowe o charakterze podręczników, broszur lub innych opracowań, mają być kwalifikowane do druku i wydawane przez Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy lub za jego pośrednictwem — przez „Główną Księgarnię Wojskową”.

Opracowania, dla których autor zamierza uzyskać zalecenie, względnie dozwolenie do użytku służbowego, muszą być przedkładane w drodze służbowej przez Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy Naczel-

nemu Dowództwu W. P. lub Min. do wglądu i decyzji.

- e) Artykuły rzeczowo-wojskowe oraz ściśle naukowe należy podpisywać z podaniem stopnia wojskowego autora. Używanie pseudonimów lub inicjałów nie jest dozwolone w artykułach i pracach rzeczowo-wojskowych, które muszą być zawsze podpisywane pełnym nazwiskiem autora. Przy używaniu pseudonimów i inicjałów nie wolno wyszczególniać stopnia wojskowego.
- f) Przepisy punktów a), c), e) nie odnoszą się do wydawnictw wojskowych.
- g) Na wygłaszanie odczytów publicznych zezwala żołnierzom Nacz. Dow. W. P. lub upoważnieni do tego przełożeni.

Uzyskanie zezwolenia nie jest wymagane przy odczytach wygłaszanych wyłącznie w formacjach i instytucjach wojskowych.

Przy ogłaszaniu drukiem tekstu odczytów obowiązuje pkt. c) niniejszego paragrafu.

CZĘŚĆ II.

Skład osobowy Siły Zbrojnej i przepisy o zależności.

Rozdział A.

Skład osobowy Siły Zbrojnej Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Stany osobowe żołnierzy.

Siłę zbrojną Rzeczypospolitej stanowi wojsko: lądowe, powietrzne i marynarka wojenna. Skład osobowy siły zbrojnej tworzą żołnierze, którzy dzielą się na dwie zasadnicze grupy:

- a) oficerów,
- b) szeregowych.

Do grupy oficerów należą:

- A. Generałowie i admirałowie:
  - a) marszałkowie Polski (i w marynarce),
  - b) generał broni, admirał,
  - c) generał dywizji, wice-admirał,
  - d) generał brygady, kontr-admirał;

B. Oficerowie sztabowi:

- a) pułkownik, komandor,
- b) podpułkownik, komandor-porucznik,
- c) major, komandor-podporucznik;

C. Oficerowie młodszy:

- a) kapitan (rotmistrz), kapitan-porucznik,
- b) porucznik (i w marynarce),
- c) podporucznik (i w marynarce),
- d) chorąży (i w marynarce).

Do grupy szeregowych należą:

A. Podoficerowie:

- a) starszy sierżant, starszy ogniomistrz, starszy wachmistrz, starszy bosman,
- b) sierżant, ogniomistrz, wachmistrz, bosman,
- c) plutonowy, starszy żandarm, bosmanmat,
- d) kapral, żandarm, mat;

B. Szeregowcy:

- a) st. szeregowiec, st. strzelec, bombardier, st. ułan, st. szwoleżer, st. saper, st. marynarz;
- b) szeregowiec, strzelec, kanonier, ułan, szwoleżer, saper, marynarz.

Bez względu na różnicę nazw poszczególnych stopni w wojsku i w marynarce wojennej, nie ma między stopniami równymi żadnego stosunku podrzędności ani nadrzędności. Wszystkie stopnie równe są między sobą współrzędne.

Prawa i obowiązki oficerów i szeregowych są ujęte w ramy ustaw, odrębnie dla wojska i dla marynarki wojennej.

2. Stanowisko oficera.

Oficerowie stanowią rdzeń wojska. Społeczeństwo powierza im swą młodzież w celu wychowania z niej żołnierzy. Na każdym oficerze spoczywa odpowiedzialność przed narodem i państwem za wychowanie niezłomnych obrońców jego niepodległości, bezpieczeństwa i ustroju demokratycznego. Oficerowie wychowują żołnierza w duchu miłości Ojczyzny i Narodu oraz gotowości złożenia życia za Ojczyznę. Przepajają go nienawiścią do odwiecznego wroga — Niemiec i uczuciem szczerzej przyjaźni i braterstwa broni ze Związkiem Sowieckim oraz z innymi narodami z którymi Rząd Rzeczypospolitej utrzymuje sojusznicze stosunki.

Oficerowie zaprawiają żołnierza w zawodzie wojskowym. Uczą go sztuki wojennej, zaznajamiają go z bronią i ze sposobami walki.

Praca dla dobra Rzeczypospolitej i jej Siły Zbrojnej dozwolona jest wyłącznie w drodze jawnej i legalnej. Należenie do tajnych związków, organizacji, stowarzyszeń itp. wszelkiego rodzaju i pokroju bez względu na ich cel i zakres działania, jest żołnierzom bezwarunkowo wzbronione. Niniejsze postanowienie regulaminu obowiązuje prawnie i moralnie cały korpus oficerski. Przekroczenie więc niniejszego zakazu będzie równoznaczne z naruszeniem dyscypliny wojskowej i zobowiązań moral-

nych; pociągnie za sobą, niezależnie od odpowiedzialności sądowo - karnej, o ile takowa utraty stopnia oficerskiego za sobą nie pociągnie, dochodzenia na drodze sądów honorowych i wykluczenie z korpusu oficerskiego.

Oficer składa następującą deklarację:

Imię i nazwisko . . . . .
Ewent. pseudonim . . . . .
Stopień . . . . .
Przydział . . . . .

DEKLARACJA.

Stwierdzam, że punkt 2 cz. II Regulaminu Służby Wewnętrznej, omawiający stanowisko oficera, jest mi znany w całej osnowie.

Oświadczam, że wykonywać będę ściśle rozkazy przełożonych, których ustanowił Prezydent Krajowej Rady Narodowej, jako Najwyższy Zwierzchnik Polskich Sił Zbrojnych:

że nie należę i należeć nie będę do żadnych organizacji, związków i stowarzyszeń tajnych;

że będę się przeciwstawiał wszelkim próbom podważenia powagi i autorytetu Naczelnym Władz w państwie: Krajowej Rady Narodowej i Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego — jako próbom godzącym w ideę demokracji i w zasadę jedności Narodu Pol-

skiego, walczącego o utrwalenie wolności i niepodległości Polski;

że podpisałem niniejszą deklarację prawdziwym moim nazwiskiem.

M. p. dn. . . . .

. . . . .
(podpis)

Autentyczność podpisu stwierdzam:

. . . . .
(Dowódca)

(pieczęć)

Wartość oficera jest jedną z zasadniczych podstaw wartości wojska. Oficer więc musi wyrobić w sobie przez nieustanne kształcenie się i ćwiczenie wszystkie cnoty żołnierskie w najwyższym stopniu. Jego tężyzna moralna, umysłowa i fizyczna, jego patriotyzm i gorące umiłowanie Narodu oraz szczerze demokratyczne przekonania winny być wzorem dla podwładnych.

3. Cechy i zalety oficera.

Oficera powinno wyróżniać zamiłowanie zawodu i doskonała jego znajomość. Jako istotny wychowawca żołnierza, musi posiadać wprawę w nauczaniu żołnierza i instruowaniu. Występując przed frontem, musi być zawsze pew-

nym siebie i panować nad sobą. Bacząc na to, że utrzymanie karnośći jest jednym z najważniejszych jego obowiązków, oficer musi sam być karnym; wyróżnia go zawsze stanowczość, szybkość decyzji oraz rzutkość. Po wydaniu rozkazu nie poprzestaje na tym, lecz sprawdza, czy rozkaz został wykonany. O podwładnych powinien troszczyć się usilnie, gdyż tym zdobywa ich zaufanie i dopomaga sobie w utrzymaniu karnośći. Podwładnych stara się dokładnie poznać. Pod żadnym warunkiem nie wolno mu obrażać ich godności osobistej. Oficera musi cechować wysokie poczucie honoru, prawość i słowność, oraz koleżeństwo w stosunku do wszystkich członków siły zbrojnej Rzeczypospolitej i armii sojuszniczych. Oficer, syn narodu, musi być wzorowym obywatelem Rzeczypospolitej i na każdym kroku dbać o dobro narodu. W otoczeniu zarówno wojskowym jak i cywilnym oficera cechuje prawdziwa kultura wypływająca ze zrozumienia wielkości zadania, jakie powierzył mu naród. Jego wygląd zewnętrzny jest staranny i schludny, lecz pełen prostoty i pozbawiony wszelkiej przesady.

4. Stanowisko podoficera.

Podoficer kieruje bezpośrednio codziennym życiem podoficerów niższych i szeregowców. Jako ich bezpośredni przełożony i najbliższy

wychowawca, pozostaje z nimi w nieustannej styczności i wywiera przez to najsilniejszy wpływ na ich szkolenie i wychowanie. Wskutek tego stanowisko podoficera w wojsku posiada doniosłe znaczenie. Podoficer wpaja w szeregowca cnoty i zalety żołnierskie, przede wszystkim miłość Ojczyzny i oddanie demokracji, oraz poczucie honoru. Podoficer wyrabia w żołnierzu karność i obowiązkowość. Podoficer uczy szeregowca podstawowych zasad życia żołnierskiego i służby. Podoficer musi dawać podwładnym stały i dobry przykład cnót i zalet żołnierskich.

5. Cechy i zalety podoficera.

Podoficer pomaga oficerowi w nauczaniu szeregowców tego, czego wymaga od nich zawód żołnierski, musi więc sam ukochać swój zawód i postarać się o wszechstronne wydoskonalenie się w nim, by stać się dobrym instruktorem. Aby godnie spełnić swój obowiązek powinien podoficer odznaczyć się wysokimi zaletami moralnymi i fizycznymi.

Podoficer musi być wzorem karności i dawać pełną rękojmię sumienności, uczciwości i niezachwianej pewności. Służbie powinien oddawać się z całą gorliwością; w wykonaniu rozkazów musi być wzorem punktualności. Podoficer powinien dążyć do nabycia możliwie najszerszych wiadomości wojskowych i ogólnych.

nych. W służbie i w życiu pozasłużbowym musi być zawsze nieskazitelny.

Fizycznie podoficer stara się osiągnąć jak największą sprawność pod względem higieny i pielęgnowania czystości, jest wzorem dla swych podwładnych, których musi przyzwyczajać do dbałości o zdrowie.

Podoficer uczy podwładnych na każdym kroku szanowania przedmiotów, oddanych do ich użytku, a będących własnością państwa.

Podwładnych traktuje podoficer życzliwie i bezstronnie, opiekuje się nimi jak starszy i doświadczony żołnierz młodszymi towarzyszami broni. Podoficer nie pozwoli nigdy na to, by podwładny starał się uzyskać szczególne względy dla siebie podarunkiem lub pochlebstwem. Wobec podwładnych podoficer jest zawsze stanowczy i taktowny. Utrzymuje powagę wojskową, której nie nadużywa do celów prywatnych. Usilną troską o podwładnych podoficerów zdobywa sobie ich zaufanie.

Podwładni, widząc zalety moralne i fizyczne podoficera, powezmą dla niego szacunek nie tylko czysto zewnętrzny, w służbie, ale wynikający z wewnętrznego szacunku dla jego charakteru i zdolności służbowej.

Podoficer wie o tym, że dołożywszy starań i uzupełniwszy swe wykształcenie, może zostać oficerem, dąży zatem do nabycia tych wszystkich zalet, które cechują oficera.

6. Stanowisko szeregowca.

Żołnierz zaczyna służbę wojskową od stopnia szeregowca, lecz dzięki demokratycznym urządzeniom naszego wojska, może osiągnąć najwyższe stopnie i w grupie oficerów. Zależy to jedynie od jego zdolności, wiadomości, które nabył lub nabędzie i od tego, jak spełnia swoje obowiązki służbowe.

Szeregowiec, wyznaczony na przełożonego, musi się starać jak najlepiej wywiązać z poruczonego mu zadania. Okaze się godny zaufania i wypełni to zadanie, nie dając przełożonemu powodu do niezadowolenia, a podwładnemu sobie szeregowcowi do zażaleń.

Stojąc na stanowisku przełożonego swych kolegów, szeregowiec musi starać się o okazanie zalet, które cechują podoficera.

Rozdział B.

Ogólne zasady zależności.

7. Szczeble podporządkowania.

Cechą podstawową wojska jest stopniowe podporządkowanie się poszczególnych żołnierzy od szeregowca aż do najwyższego przełożonego. W służbowym wystąpieniu chociażby dwóch żołnierzy zawsze istnieje rozkazujący i wykonawca. Dla ustalenia czynności dowodzenia istnieją szczeble starszeństwa i przełożenia.

8. Starszy — młodszy.

W znaczeniu wojskowym „starszym” od innych żołnierzy jest żołnierz, który posiada od nich wyższy stopień wojskowy, a w tym samym stopniu wyższe starszeństwo (wcześniejszą datę mianowania, wyższy numer porządkowy w liście starszeństwa, względnie w rozkazie nominacyjnym).

W różnych rodzajach wojska o starszeństwie jednego z dwóch żołnierzy w równym stopniu i równych starszeństwem rozstrzyga okres czasu, przesłużony w poprzednim stopniu.

9. Młodszy szeregowy jako przełożony starszego szeregowego.

W razie koniecznej i naglącej potrzeby w boju może się stać przełożonym młodszy szeregowy względem starszego szeregowego, o ile starsi nie okażą zdecydowania i nie spełnią swego obowiązku.

10. Przełożony — podwładny.

Przełożonym jest żołnierz, który ma prawo rozkazywania innym żołnierzom na mocy postanowień organizacyjnych, przepisów służbowych lub na mocy wyższego rozkazu oraz kieruje służbą podwładnego i jest odpowiedzialnym za jego czynności służbowe. Żołnierze oddani pod rozkazy przełożonego są jego podwładnymi.

Zależnie od formacji, może być przełożony dowódcą, szefem, komendantem, lub kierownikiem.

Każde stanowisko ma inne atrybucje. Atrybucje władzy, przywiązane do poszczególnych zasadniczych stanowisk, są wyłączone w poszczególnych częściach tego regulaminu.

Każdy dowódca, szef, komendant lub kierownik formacji jest przełożonym wszystkich żołnierzy tej formacji.

W razie posiadania przez żołnierzy, będących w tych samych stopniach, jednakowych kwalifikacji, stanowiska etatowe powinny być obsadzone według starszeństwa; w razie zaś różnych kwalifikacji, przy obsadzaniu stanowiska decyduje wyłącznie wyższość kwalifikacji.

Z reguły przełożony powinien być starszym od swych podwładnych. W wyjątkowych wypadkach może jednak starszy zostać czasowo oddany pod rozkazy młodszego, któremu wówczas jest podporządkowany jako przełożonemu.

Wyższy stopniem może być oddany tylko czasowo i w wyjątkowych wypadkach pod rozkazy niższego. W tych wypadkach starszy musi się zastosować do zarządzeń młodszego, który jednak względem wyższego stopniem nie posiada władzy dyscyplinarnej. W stopniu równym przełożony niższy tylko starszeństwem (lokata) posiada władzę dyscyplinarną w sto-

sunku do podwładnego starszego starszeństwem.

Kwestia przełożenia musi być zawsze jasno określona.

11. Starszy jako przełożony.

Starszy, jeżeli nie jest przełożonym, nie wydaje rozkazów młodszemu. Jednak w wyjątkowych wypadkach ma prawo wydawania rozkazów, jeżeli z ważnych powodów uzna to za konieczne. Bierze jednak za to na siebie pełną odpowiedzialność.

Starszy jest obowiązany do wydawania rozkazów w następujących wypadkach:

- a) aby zapobiec niestosownemu zachowaniu się, jawnemu naruszeniu obowiązków, lub wykroczeniom przeciw porządkowi publicznemu ze strony młodszych,
- b) jeżeli przy służbowym spotkaniu się różnych formacji, nie stojących w żadnym bezpośrednim stosunku służbowym do siebie, okaże się potrzeba jednolitego kierownictwa,
- c) w razie niebezpieczeństwa, zagrażającego oddziałowi lub pojedynczym żołnierzom, gdy brak przełożonego.

W wyżej wymienionych wypadkach duchowni wojskowi mogą wydawać rozkazy tylko młodszym duchownym wojskowym.

12. Zastępca przełożonego.

Nieobecnego lub niezdolnego do służby przełożonego obowiązany jest zastąpić, aż do czasu mianowania, następny najstarszy podwładny. W wypadkach nagłych obejmuje zastępstwo najstarszy z podwładnych, znajdujących się na miejscu.

Objęcie zastępstwa powinno się odbyć jak najszybciej, aby tok służby na tym nie ucierpiał. Obejmujący zastępstwo powinien natychmiast zameldować o objęciu zastępstwa bezpośrednio przełożonemu poprzednika.

Na zastępcę przechodzą z objęciem przełożenia wszystkie prawa i obowiązki poprzednika, o ile specjalne rozkazy nie zawierają osobnych zastrzeżeń.

13. Żandarmeria.

Żołnierzy żandarmerii wszystkich stopni obowiązują poza służbą te same postanowienia, co żołnierzy innych korpusów osobowych.

W służbie żołnierz-żandarm korzysta z praw wartownika na posterunku, a rozkazy mogą mu wydawać tylko:

- a) jego własny przełożony żołnierz żandarmerii,
- b) dowódca formacji lub wyższej jednostki, do której żołnierz żandarmerii został przydzielony,

c) oficer współdziałający lub dowódca oddziału współdziałającego z żandarmerią, o ile jest starszym od odnośnego oficera żandarmerii, z którym współdziała.

Do poleceń żołnierza żandarmerii w służbie w ramach jego instrukcji, mają się stosować wszyscy żołnierze bez względu na stopień.

14. Stosunek do żołnierzy wojsk obcych i sprzymierzonych.

Między żołnierzami polskimi, a żołnierzami wojsk obcych, także sprzymierzonych, ani w czasie pokoju, ani w czasie wojny nie zachodzi żaden stosunek przełożenia lub podległości. W razie potrzeby czasowo stosunek ten może zostać ustanowiony zależnie od charakteru przymierza.

15. Droga służbowa.

Wszelkie sprawy służbowe między przełożonymi a podwładnymi i odwrotnie, każdy rozkaz, meldunek, prośba, zażalenie itp. przechodzą tak zwaną drogę służbową, to znaczy, że od przełożonego, który rozstrzyga — do podwładnego, który wykonywa, lub odwrotnie, kolejno podane są do wiadomości wszystkich pośrednich przełożonych, względnie podwładnych.

Porządek służbowy wymaga bowiem, by każdy przełożony był świadomy woli wyższych przełożonych i życzeń podwładnych.

Drogę służbową wolno ominąć tylko w wypadkach wyjątkowo pilnych i nie cierpiących zwłoki, o czym należy jak najrychlej zameldować ominiętym przełożonym, załączając otrzymany rozkaz lub przesłany meldunek.

Rozdział C.

Prawa i obowiązki przełożonego.

16. Wydawanie rozkazów.

Przełożony wydaje rozkazy, a obowiązkiem jego jest czuwanie nad ich wykonaniem.

Rozkaz musi być jasny, krótki, stanowczy, zupełny i dostosowany do zdolności pojmowania wykonawcy. Rozkazujący powinien pamiętać, że i sposób wydania rozkazu oddziaływa na wykonawcę. Wykonanie rozkazu zależy w wielkiej mierze od zawartego w nim ducha.

Wydany rozkaz wolno zmienić tylko z bardzo ważnego powodu.

Przełożonemu nie wolno wydawać rozkazów w sprawach nie związanych ze służbą, a więc w sprawach prywatnych, wyjąwszy wypadki, gdy żołnierz jest oddany do jego dyspozycji właśnie w tym celu.

17. Utrzymanie karności.

Utrzymanie karności u podwładnych jest podstawowym obowiązkiem przełożonego. Prze-

łożony musi przeprowadzić wszystkie swoje rozkazy, nie cofając się nawet przed najenergiczniejszymi środkami.

Dla odstrasżającego przykładu, w rozstrzygających chwilach walki, przełożony oficer ma prawo na miejscu pozbawić życia, sam lub wydając odpowiedni rozkaz, podwładnych:

- a) okazujących tchórzostwo słowem lub czynem,
- b) porzucających broń lub amunicję,
- c) odmawiających posłuszeństwa,
- d) samowolnie opuszczających stanowisko,
- e) rabujących.

Dotyczy to również oficera, który wkracza jako przełożony (porównaj pkt. 11).

Karność wymaga bezzwłocznego i surowego ukarania tego, kto nie wykonuje wydanych rozkazów, lub nie postępuje według obowiązujących przepisów. Przełożony powinien pamiętać, że zasadniczym warunkiem karności jest wychowanie żołnierza w bezwzględnym posłuszeństwie, sumiennym spełnianiu swych obowiązków i w jak największej dokładności w szczegółach służby. Przykład przełożonego gra w tym wychowaniu rolę zasadniczą.

Prawo karania posiadają jedynie ci przełożeni, którym je nadają postanowienia odpowiednich regulaminów.

18. Troska o dobro państwowe.

Każdy żołnierz jest odpowiedzialny za przedmioty własności skarbowej, oddane mu w użytkowanie, czy też jego pieczy. Troska o nie jest jednym z podstawowych obowiązków przełożonego i dotyczy zarówno przechowania i konserwacji materiału będącego w przechowaniu, jak i materiału użytkowanego. Staraniem przełożonego będzie przedłużenie czasu użyteczności materiałów przez odpowiedni wpływ na podwładnych oraz aby nigdy norma użycia względnie norma trwałości nie została obniżona. Zależnie od rodzaju przewinienia winni są odpowiedzialni dyscyplinarnie, sędowo-karnie lub materialnie.

19. Stosunek do podwładnych.

Przełożony powinien odnosić się do swych podwładnych życzliwie i sprawiedliwie, stosownie do właściwości każdego poszczególnego podwładnego, jednak stanowczo i konsekwentnie. Jedynie przez odpowiednie postępowanie pozyska zaufanie swoich podwładnych i wpływ na nich, potrzebny zwłaszcza w chwilach trudnych.

Obowiązkiem przełożonego jest jak najszybsze poznanie swoich podwładnych, celem indywidualnego postępowania zależnie od właściwości każdego i zależnie od nich — odpowiedniego użycia podwładnych dla dobra

służby. W razie potrzeby musi wydać wy-
czerpującą i prawdziwą opinię o podwładnym.

Przełożony musi poznać swoich bezpośred-
nich podwładnych, w ramach niżej podanych,
po objęciu dowództwa, względnie po przyby-
ciu żołnierza do oddziału.

Dowódca kompanii (szwadronu, baterii) oraz
oficerowie kompanijni (równorzędni) muszą
znać każdego żołnierza danego pododdziału.
Szczegółowe dane mają się znajdować w
książkach drużynowych, oraz w księdze stanu
czynnego kompanii.

Dowódca batalionu musi znać wszystkich
oficerów, podoficerów oraz szeregowych peł-
niących funkcje podoficerskie.

Dowódca pułku musi znać oficerów oraz
starszych podoficerów swego pułku.

Znajomość nie może ograniczać się do na-
zwiska, lecz ma obejmować przeszłość dane-
go żołnierza, jego stosunki rodzinne, stan
fizyczny, stan umysłowy i charakter, świadom-
ość i wyrobienie obywatelskie.

Przełożony powinien widzieć w podwład-
nym współobywatela i towarzysza broni. Nie
wolno mu poniżać osobistej godności pod-
władnego; musi pamiętać, że brutalność może
zniechęcić podwładnego i osłabić poczucie
honoru tak nieodzowne żołnierzowi. Nieusta-
jąca troska o dobro podwładnego jest wznio-

słym przywilejem i świętym obowiązkiem każdego przełożonego. Ochrona podwładnego jest ponadto przedmiotem prawnych przepisów wojskowych.

Głównym celem działalności przełożonego jest przygotowanie podwładnego do boju. Osiąga się je z jednej strony przez wyćwiczenie bojowe, z drugiej strony przez wychowanie żołnierzy.

Przełożony nie powinien krępować samodzielności podwładnych i mieszać się w zakres działania podwładnych. Kontrola nie może przerodzić się w przesadne wtrącanie się w drobiazgi.

20. Zachowanie się wobec podwładnych.

Przełożony przemawia w służbie do podwładnych spokojnie, rozważnie i krótko. Chwiejność w powzięciu decyzji, rozdrażnienie lub złośliwe uwagi podkopują karność.

Przełożonemu nie wolno zapominać, że jest dla podwładnego autorytetem, że się podwładny na nim właśnie wzoruje, że chce w nim widzieć dowódcę, który go powiezie w bój i któremu może powierzyć swą osobę w największym niebezpieczeństwie.

Trzeba być konsekwentnym, trzeba okazywać pewność, decydować się szybko, przy powziętym postanowieniu pozostać. Trzeba ca-

łym swym zachowaniem wychowywać podwładnych. O tej okoliczności niech nie zapominają przełożeni przy wszelkim służbowym zetknięciu się z podwładnymi.

21. Postępowanie wobec oficerów i podoficerów.

Przełożony powinien postępować wobec oficerów i podoficerów w sposób odpowiadający ich stanowisku. Nie podrywać ich powagi w oczach ich podwładnych. Nie wolno mu czynić podwładnym ujemnych uwag lub zarzutów wobec wspólnych podwładnych żołnierzy, niższych stopniem lub funkcją, względnie osób obcych, którym tok służby nie powinien być znany.

22. Tytuły.

Przełożony (starszy) w służbie tytułuje podwładnych przez „obywatel” z dodaniem stopnia służbowego, jeżeli podwładny stopień taki posiada. Nie wolno natomiast zwracać się do podwładnego przez „ty”.

Duchownych wojskowych wyznań chrześcijańskich tytułuje się „księżę” z dodaniem nazwy stopnia duchownego. Duchownych wyznań nie chrześcijańskich tytułuje się „obywatel” z dodaniem odnośnych nazw, przewidzianych organizacją wojska.

23. Odbieranie raportu.

W czasie ćwiczeń, przeglądów, uroczystości itp. przełożeni odbierają raport kolejno, według szczebli, zależności służbowej lub organizacyjnej. Jeśli odbierze raport przełożony wyższy, wówczas niższy przełożony nie może odbierać raportu po swoim przełożonym.

24. Zmiana przełożonego.

Nowego przełożonego od dowódcy kompanii (szwadronu, baterii) w górę przedstawia podwładnym jego bezpośredni przełożony lub jego poprzednik.

Przedstawianie odbywa się przed frontem danego oddziału, podczas odbierania raportu przez dotychczasowego dowódcę lub dowódcę bezpośrednio wyższego.

O ile nowego przełożonego nie może przedstawić dotychczasowy dowódca lub jego przełożony — przedstawia najstarszy oficer z przyjmowanego oddziału, względnie przyjmujący oddział sam się przedstawia.

Przedstawiający odbiera raport, następnie po postawieniu oddziału na „baczność” przedstawiający mówi: „Z wyższego rozkazu został waszym dowódcą na moje miejsce (stopień, nazwisko). Dla dobra służby macie mu być posłuszni we wszystkim, co wam rozkaże”.

Po tych słowach oddział prezentuje broń, obaj oficerowie stają naprzeciw siebie, salutują szablami, po czym oddział bierze broń do nogi. Wszelkie poruszenia wykonywa oddział na rozkaz przedstawiającego.

25. Witanie i żegnanie.

Wszyscy przełożeni od dowódcy plutonu w górę, rozpoczynając lub kończąc zajęcia dzienne, witają względnie żegnają podległe oddziały. Prawo witania i żegnania ma również podoficer, sierżant szef, wachmistrz, ogniomistrz (kompanii, szwadronu, baterii).

Oddziały wita się słowami: „Czołem kompania” (szwadron, bateria) lub „Czołem żołnierze” — zaś żegna się „Czołem kompania” (szwadron, bateria).

Na powitanie lub pożegnanie przełożonego oddział odpowiada chórem, na trzy tempa: „Czołem — obywatelu — poruczniku” (kapitanie itp.).

Oddziały pod bronią odpowiadają również, gdy oddają honory bronią.

Witanie i żegnanie stosuje się do oddziałów zwartych, już sprawionych, względnie zebranych do ćwiczeń. Na placu ćwiczeń wita się i żegna również oddziały nie wykonywujące ćwiczeń. Wart pod bronią, oddziałów niesprawionych, względnie wykonujących ćwiczenia nie wita się ani nie żegna.

Oddziały, które zostały przejściowo oddane pod dowództwo innego przełożonego (np. przy przeglądach, paradach itp.), witać i żegnać wolno odnośnym przejściowym przełożonym.

Pojedynczy żołnierz na powitanie lub pożegnanie przełożonego (starszego) odpowiada również, głośno i wyraźnie: „Czołem — obywatelu — poruczniku (kapitanie itp.)”.

26. Stosunek pozasłużbowy do podwładnych.

Obowiązki przełożonego nie kończą się w służbie. Jest właśnie cechą wojska nadzór i wpływ na życie pozasłużbowe podwładnych, ponieważ noszą ubiór żołnierski i tym są widocznie złączeni. Ta opieka nad żołnierzem poza służbą nie powinna być dlań przykra.

Przełożony nie powinien dać odczuć poza służbą swej władzy podwładnym. Powinien występować natomiast jako starszy kolega. O ile w służbie trzeba nawet podkreślać powagę władzy, o tyle poza służbą trzeba tak postępować, aby podwładnemu nie uprzykrzać służby, lecz do wojska przywiązywać. Wpływ wychowawczy drogą poza służbową tak pomysłany, może być niezmiernie silny, gdyż oprze się na przywiązaniu do przełożonego, który w boju stanie się nieraz czynnikiem silniejszym od karności.

Prawa i obowiązki podwładnego.

27. Posłuszeństwo.

Podwładny ma być bezwzględnie posłuszny rozkazom przełożonego. Świadomy, czym jest posłuszeństwo dla wojska i Rzeczypospolitej, ma ochoczo podporządkować swą wolę woli przełożonego wyrażonej w rozkazie.

Posłuszeństwo, jako źródło siły wojska, obowiązuje podwładnego we wszystkich okolicznościach.

28. Wykonywanie rozkazów.

Każdy rozkaz przełożonego ma być wykonany przez podwładnego uczciwie, jak najdokładniej, we właściwym czasie i wedle zamiaru rozkazującego. W razie niezrozumienia rozkazu należy prosić o wyjaśnienie i powtórzenie.

Każdy rozkaz ustny podoficerowie i szeregowcy powtarzają. Oficerowie powtarzają rozkazy tylko na życzenie rozkazującego. Rozkazów nie wolno krytykować. Podwładny może zameldować o trudnościach, przypuszczalnie nieznanym rozkazodawcy, jednakże o ile przełożony nie uwzględni uwagi podwładnego, rozkaz ma być w całości wypełniony.

29. Rozkaz na piśmie.

Podwładny może w ważnych wypadkach prosić rozkazodawcę o rozkaz na piśmie. Przełożony ma takiej prośbie zadośćuczynić, zwłaszcza, gdy chodzi o czynności odpowiedzialne. Jeżeli jednak brak czasu nie zezwala na napisanie całkowitego rozkazu, wydaje rozkaz pisemnie w formie dyspozycji, zawierających krótką treść wydanego rozkazu, czas, miejsce, stopień wojskowy oraz nazwisko podwładnego, któremu rozkaz został wydany; szczegóły rozkazu otrzyma w tym wypadku ustnie.

30. Działanie na własną odpowiedzialność.

Zmiana warunków upoważnia, a nawet i obowiązuje podwładnego do zwrócenia się do przełożonego o zmianę rozkazu. O ile brak czasu, zaś dosłowne wykonanie rozkazu przyniosłoby widoczną szkodę, ma podwładny działać samodzielnie. Za to postępowanie bierze na siebie pełną odpowiedzialność, a o swoim postępowaniu, wraz z uzasadnieniem tegoż ma jak najszybciej złożyć meldunek przełożonemu.

31. Dwa sprzeczne rozkazy.

W razie otrzymania dwóch sprzecznych rozkazów tego samego przełożonego, miarodajnym jest rozkaz wydany później. W razie

otrzymania dwóch sprzecznych rozkazów różnych przełożonych, należy meldować przełożonemu, który wydał drugi rozkaz o otrzymaniu poprzedniego rozkazu.

Drugi przełożony rozstrzyga, który rozkaz ma być wykonany, względnie wydaje inny rozkaz, ponosząc pełną odpowiedzialność za wydanie swojej decyzji. Gdy nie ma czasu na wyjaśnienie widocznej sprzeczności, należy działać na własną odpowiedzialność w myśl później wydanego rozkazu i odpowiednio do położenia, meldując w drodze służbowej.

32. Szanowanie przełożonych i starszych.

Podwładny i młodszy ma okazać przełożonym i starszym należne im uszanowanie w służbie i poza służbą zarówno w słowie jak i piśmie. Podwładnemu i młodszemu nie wolno w żadnym wypadku zapomnieć o szacunku i grzeczności względem przełożonych i starszych. Pod żadnym warunkiem nie wolno ich wyszydzać, o nich źle mówić, a zwłaszcza krytykować ich zarządzenia.

33. Zachowanie się podczas rozmowy.

Podwładny, wywołany przez przełożonego, o ile znajduje się w szeregu, odpowiada: „Je-

stem" — w innych wypadkach odpowiada „Na rozkaz obywatelu (szarża)“! Do przełożonego zbliża się dopiero na jego wyraźne wezwanie, zawsze krokiem szybkim (o ile nie został podany rozkaz „Biegiem“) i zatrzymuje się na 3 kroki przed przełożonym. O ile przełożony zmienia front, rozmawiający dostosowuje się do niego. Do oficerów wolno stosować rozkaz „Biegiem“ tylko w polu w czasie ćwiczeń.

Podwładny lub młodszy, zwracając się do przełożonego albo starszego, oddaje przepisane honory. Te same postanowienia obowiązują przy osobistym odbieraniu rozkazów, przedstawianiu się itp. Zebrani podwładni lub młodszy, o ile nie tworzą oddziału, oddają honory samorzutnie, lecz równocześnie.

W obcowaniu służbowym z przełożonymi i starszymi należy przyjmować z reguły postawę zasadniczą, dopóki przełożony względnie starszy nie pozwoli przyjąć postawy swobodnej lub usiąść.

34. Tytułowanie przełożonych i starszych.

Przełożonych i starszych wszystkich stopni tytułują podwładni zawsze przez „obywatel“ z dodaniem stopnia służbowego.

35. Przedstawianie się.

Oficerowie, spotykając się służbowo lub poza służbą z przełożonymi albo starszymi po raz pierwszy, obowiązani są przedstawić się im. Przedstawiając się, wymieniają stopień (w służbie również funkcję) i nazwisko. Zwracając się służbowo do przełożonego lub starszego, wymienia żołnierz swój stopień i nazwisko, o ile przełożony nie zna go lub nie pamięta.

36. Pozasłużbowy stosunek do przełożonego.

Poza służbą podwładni są obowiązani do traktowania przełożonych z pełnym szacunkiem i z zachowaniem form grzeczności. Nie może jednak ten stosunek przerodzić się w uniżoność i nadskakiwanie przełożonym. Są to wady niegodne munduru żołnierskiego.

37. Meldunki.

Meldunki ustne mają być jasne i zwięzłe. Każdy meldunek (prośba) zaczyna się od formuły: „Obywatelu” (stopień) melduję (proszę) (w 1-szej osobie).

Gdy przełożony lub starszy nie zna osobiście podwładnego, względnie młodszego, wówczas zwracający się po tytule przełożonego

wymienia swój stopień, nazwisko, oraz oddział, o ile przełożony nie jest jego bezpośrednim dowódcą.

Mianowanie, odznaczenie, wyjazd na urlop, powrót z urlopu, jazdy służbowe (wyjazd i przyjazd) wszyscy żołnierze meldują bezpośrednim przełożonym, szeregowi zaś swemu dowódcy kompanii (szwadronu, baterii), oficerowie swemu dowódcy pułku (równorzędnej formacji) przy najbliższym raporcie. W nagłych wypadkach o wyjeździe na urlop lub w podróż służbową mogą żołnierze meldować poza raportem.

W razie ukarania dyscyplinarnego żołnierze meldują odbycie kary przełożonemu, który daną karę wymierzył.

38. Stosunek służbowy równych sobie.

Stosunek służbowy równych sobie powinien być zawsze nacechowany życzliwością i koleżeństwem. Należy unikać wszelkich starć i nieporozumień, utrudniających załatwienie spraw w myśl interesów służby.

Udzielenie sobie wzajemnej pomocy i wzajemne porozumienie ułatwia współdziałanie poszczególnych oddziałów i żołnierzy dla wspólnego celu.

Załatwianie zatargów drogą samosądów jest niedopuszczalne i podlega karze.

Prośby.

39. Wnoszenie próśb.

Podwładny ma prawo zwrócić się do swych przełożonych z prośbą tylko w swoim imieniu z zachowaniem drogi służbowej. Prośby powinny być uzasadnione i składane po dojrzałym namyśle. Szeregowi zwracają się zasadniczo przez swych bezpośrednich przełożonych do dowódcy pododdziału (równorzędnego), oficerowie przez swych bezpośrednich przełożonych do dowódcy pułku (równorzędnego).

Każdy żołnierz ma jednak prawo zwrócić się z prośbą do najwyższych przełożonych i władz wojskowych drogą służbową.

40. Załatwianie próśb.

Każda uzasadniona prośba podwładnego musi być w miarę możliwości załatwiona. Prośby skierowanej do przełożonego wyższego, względnie wyższej władzy, nie wolno zatrzymywać lub załatwienia jej utrudniać, o ile nie jest sprzeczną z obowiązującymi przepisami.

Oficerowie wnoszą prośby pisemnie, o ile prośbę ma załatwić przełożony wyższy od do-

wódcy pułku (równorzędnej formacji), na życzenie przełożonego lub gdy wniesienie podania jest konieczne ze względu na oddalenie.

Szeregowi próśb pisemnych nie wnoszą, wyjątek stanowią wypadki, gdy wniesienie podania pisemnego zostało wyraźnie nakazane.

41. Prośby zbiorowe.

W sprawach osobistych prośby wolno wnieść tylko w swoim imieniu, W sprawach związanych z potrzebami jednostki — prośbę wnosi dowódca, komendant, kierownik, szef itd.

Jeżeli więcej żołnierzy ma zamiar przedstawić prośbę jednej treści — prośbę tę mogą przedstawić dwaj najstarsi spośród proszących.

TREŚĆ :

Część I. — Podstawowe powinności i prawa żołnierza.

Rozdział A. — Powołanie stanu żołnierskiego.

	Str.
1. Siła Zbrojna Rzeczypospolitej Polskiej	5
2. Zwierzchnicy Siły Zbrojnej	6
3. Powołanie do stanu żołnierskiego	—
4. Zadanie Siły Zbrojnej	7
5. Środki działania Siły Zbrojnej	—
6. Żołnierz	8
7. Przysięga wojskowa	—
8. Wartość Siły Zbrojnej	9

Rozdział B. — Cnoty żołnierskie.

9. Stanowisko żołnierza w państwie	10
10. Miłość Ojczyzny. Honor. Wierność	11
11. Odwaga i waleczność	12
12. Morale żołnierza. Narodowość. Religia	13
13. Karność i posłuszeństwo	14
14. Koleżeństwo i braterstwo broni	15
15. Samodzielność i przedsiębiorczość	16
16. Życie żołnierza	—

Rozdział C. — Postanowienia szczególne.

17. Przeciwdziałanie szpiegostwu i wrogom Wojska Polskiego	17
18. Zachowanie się w niewoli	18
19. Użycie broni	—
20. Poszanowanie własności państwowej	—
21. Stosunek do ludności cywilnej	19

	Str.
22. Stosunek do władz cywilnych i ich zarządzeń	19
23. Nagrody	20
24. Język służbowy	—
25. Udział żołnierzy w stowarzyszeniach cywilnych	—
26. Udział żołnierzy w życiu politycznym	21
27. Prawo wyborcze	22
28. Czynny udział w prasie i wydawnictwach	—

**Część II. — Skład osobowy siły zbrojnej
i przepisy o zależności.**

Rozdział A.

Skład osobowy Siły Zbrojnej Rzeczypospolitej Polskiej.

1. Stany osobowe żołnierzy	25
2. Stanowisko oficera	27
3. Cechy i zalety oficera	29
4. Stanowisko podoficera	30
5. Cechy i zalety podoficera	31
6. Stanowisko szeregowca	33

Rozdział B. — Ogólne zasady zależności.

7. Szczegół podporządkowania	33
8. Starszy — młodszy	34
9. Młodszy szeregowy jako przełożony starszego szeregowego	—
10. Przełożony — podwładny	—
11. Starszy jako przełożony	36
12. Zastępca przełożonego	37
13. Żandarmeria	—
14. Stosunek do żołnierzy wojsk obcych i sprzymierzonych	38
15. Droga służbowa	—

Rozdział C. — Prawa i obowiązki przełożonego.

16. Wydawanie rozkazów	39
17. Utrzymanie karności	—
18. Troska o dobro państwowe	41

	Str.
19. Stosunek do podwładnych	41
20. Zachowanie się wobec podwładnych	43
21. Postępowanie wobec oficerów i podoficerów	44
22. Tytuły	—
23. Odbieranie raportu	45
24. Zmiana przełożonego	—
25. Witanie i żegnanie	46
26. Stosunek pozasłużbowy do podwładnych	47

Rozdział D. — Prawa i obowiązki podwładnego.

27. Posłuszeństwo	48
28. Wykonywanie rozkazów	—
29. Rozkaz na piśmie	49
30. Działanie na własną odpowiedzialność	—
31. Dwa sprzeczne rozkazy	—
32. Szanowanie przełożonych i starszych	50
33. Zachowanie się podczas rozmowy	—
34. Tytułowanie przełożonych i starszych	51
35. Przedstawianie się	52
36. Pozasłużbowy stosunek do przełożonego	—
37. Meldunki	—
38. Stosunek służbowy równych sobie	53

Rozdział E. — Prośby.

39. Wnoszenie próśb	54
40. Załatwianie próśb	—
41. Prośby zbiorowe	55

---

*D*rugie wydanie Regulaminu
Służby Wewnętrznej Cz. I i II
tłoczono we własnej drukarni
W. I. N. W. w Jeleniej Górze,
jako pierwszą polską książkę
wydaną na odzyskanej ziemi
Śląska Dolnego.

5544
Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 326648

000-326648-00-0